

**ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ
В ІНСТИТУТІ ГРОМАДЯНСТВА
(за матеріалами практики
Європейського суду з прав людини)**

І. СОФІНСЬКА

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії права та прав людини
Українського Католицького Університету*

Засадниче завдання громадянства — це увідповіднення відносин людини, суспільства і держави між собою, збереження єдності комплексу «людина — суспільство — держава» в його перманентному розвитку і цивілізаційних трансформаціях як найбільш комфортне і бажане для кожної людини. Громадянство, будучи невід’ємним правом людини, часто стає основною підставою порушення інших прав людини, дискримінації людини чи втручання в її приватне та сімейне життя, а тому Європейський суд з прав людини (далі — ЄСПЛ, Суд) є *via facti* тією міжнародно-правовою установою, яка покликана стояти на варті прав людини.

Більшість сучасних українських науковців уникають розгляду питань, які безпосередньо пов’язані з регламентуванням інституту громадянства та реалізації права людини на громадянство. Здебільшого ці питання розглядалися іноземними науковцями, а в Україні вони є недостатньо висвітленими та частково дослідженими (Л. фон Альбертіні, Р. Бедрій, О. Лотюк,

М. Суржинський, Ю. Шемшученко, Н. Шукліна). Якщо говорити про практику застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція), то окремої уваги заслуговують актуальні дослідження С. Шевчука та Г. Юдківської.

Основною метою цієї статті є спроба проаналізувати конкретні рішення ЄСПЛ у тих справах, які стосуються громадянства у контексті положень Конвенції щодо права на повагу до приватного і сімейного життя (ст. 8) та заборони дискримінації (ст. 14), пов’язаної із наявністю чи відсутністю громадянства, особливими підставами його отримання або припинення [1].

У сучасному глобалізованому світі науковці зазвичай розглядають три моделі громадянства. Перша модель — націоналістична — незалежно від того, чи є вона консервативною, чи ліберальною, є домінантною у багатьох державах і суспільствах протягом довгого періоду, і стосується передусім розвитку національних цінностей, владних інституцій з огляду на формування законодавства у сфері громадянства та

практики його застосування. Однак, усвідомлюючи значний розвиток людства протягом ХІХ–ХХІ ст., цю модель часто називають «правовим анахронізмом, який погано пасує до глобалізації» [2, 161].

Друга модель громадянства безпосередньо пов'язана з правами людини (її ще називають «постнаціональною» чи навіть транснаціональною моделлю), і залежить вона передусім від сприйняття громадянства як набору прав та обов'язків людини щодо держави. Третя модель громадянства виникла у 1940–1950-х роках у контексті досліджень британського соціолога Т. Маршалла (у 1950 р. він опублікував серію лекцій під загальною назвою «Громадянство та соціальний клас», які він прочитав у Лондонській школі економіки) та розвинулася під впливом дебатів про соціальну політику та участь людини у суспільному житті [2, 151–184]. У цій статті нас цікавить насамперед аналіз сутності громадянства у розумінні прав людини крізь призму рішень ЄСПЛ.

Громадянство та основні способи його отримання чи припинення не є безпосередньо предметом регламентації Конвенції. Для цього у палітрі правових інструментів Ради Європи є інший міжнародно-правовий документ — Європейська конвенція про громадянство від 1997 р. [3]. Така ситуація, очевидно, не є явною перепорою для розгляду ЄСПЛ справ, пов'язаних із сутністю і правовою природою громадянства, особливими підставами його отримання та позбавлення. Найчастіше для цього використовується ст. 3 Протоколу № 4 до Конвенції (коли йдеться про депортацію), а також комбінація ст. 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя¹) зі ст. 14 Конвенції (заборона дискримінації за будь-якою ознакою).

Однак цей перелік можливого застосування Конвенції у контексті реалізації права людини на громадянство не є вичерпним.

Дискримінація передбачена у ст. 14 Конвенції у контексті громадянства і пов'язана з його наявністю чи відсутністю, а також особливими підставами та умовами його отримання чи припинення. Що стосується громадянства, то дискримінація полягає передусім у порушенні реалізації особою своїх прав у результаті прийняття рішення органами публічної влади, здійснення ними дії або бездіяльності, які спрямовані на обмеження або надання переваги іншій особі або групі осіб, які перебувають у схожій ситуації. Така дискримінація може бути як прямою, так і непрямою. Аналізуючи застосування норм непрямой дискримінації, необхідно з'ясувати, чи інші особи, які мають громадянство конкретної держави, в аналогічних або в подібних випадках перебувають у привілейованому становищі чи ні.

Як українські, так і іноземні науковці, пропонують розглядати право на повагу до приватного і сімейного життя (у розумінні забезпечення приватності) у таких чотирьох вимірах: інформаційному, фізичному, комунікативному та просторовому [4, 362]. Можна дискутувати на предмет чіткого регламентування кожного з цих вимірів, але очевидним вважаємо те, що концепція громадянства є присутньою якщо не у всіх, то принаймні у двох із них. На нашу думку, громадянство в інформаційному вимірі принципу приватності передбачає збір та поширення інформації про особу (насамперед у контексті реєстрації та паспортизації особи), тоді як у просторовому вимірі йдеться передусім про свободу пересування, вільний вибір місця проживання, а також процес і механізм отримання

¹ За винятком випадків, коли таке втручання органів публічної влади здійснюється згідно з законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб (ч. 2 ст. 8 Конвенції).

чи припинення громадянства у формі його втрати чи виходу з нього тощо.

Як відомо, право на «приватне життя», чи концепція приватності (*privacy*), є доволі нещодавнім дискурсом, оскільки правове визначення було запропоноване у грудні 1890 р., коли два молоді бостонські правники С. Уоррен та Л. Брендіс опублікували статтю «Право на приватне життя», яка згодом була визнана однією з найважливіших праць в історії американського права [5, 193–220]. У ній концепція «приватного життя» полягала у праві людини «бути залишеним поза увагою інших» (*right to be let alone*)¹ як частини фундаментального (невід’ємного) права людини на життя, всеосяжного та найціннішого права для будь-якої цивілізованої людини [6, 2–4].

У цій статті С. Уоррен та Л. Брендіс для підтвердження свого погляду на «приватне життя» розглянули та проаналізували рішення британського суду у справі «*Prince Albert v. Strange*» 1849 р. Британський Суд присудив принц Альберту, чоловіку королеви Вікторії, судову заборону, стримуючи В. Стренджа, лондонського видавця, від публікації каталогу з описом гравюр та офортів, зроблених принцом Альбертом і королевою Вікторією, на яких були зображені члени королівської сім’ї². Своє рішення британський суд обґрунтував власне не лише порушенням права власності, а й виникненням іншого права людини — права бути залишеним поза увагою інших. Лорд Коттенгем зауважив, що право на приватне життя (приватність) у цій справі було порушеним [8, 1179].

Відомо, що порушення права на приватне життя (приватність) із почат-

ку XIX ст. було пов’язане з публікацією (оприлюдненням) приватної інформації. Адже суть питання полягала не в тому, наскільки правдивою була ця інформація, а в тому, чи особа, яка її опублікувала (оприлюднила), мала на це право. Як згодом написали С. Уоррен та Л. Брендіс у своїй статті, «плітки» та сенсації стали предметом торгівлі.

Американський історик права В. МакІнтош писав, що визначення концепції права на «приватне життя», запропоноване С. Уорреном та Л. Брендісом, змінило правову траєкторію розвитку держави (йдеться про США. — І. С.), оскільки верховні суди різних штатів, починаючи з 1905 р. у Вірджинії, Джорджії, Каліфорнії, Нью-Йорку, Пенсільванії, Юти, почали активно використовувати їхню статтю серед джерельної бази своїх рішень.

Поняття «приватне життя», передбачене ст. 8 Конвенції, у практиці ЄСПЛ не є чітко визначеним, і охоплює дуже широкий спектр питань. На підтвердження цієї тези наведемо думку Р. Інглиш, британської блоггерки, фахівця у сфері захисту прав людини, про те, що «щелепи ст. 8 Конвенції відкриті вже досить широко»³. Тому в об’єктив потрапляють питання, які пов’язані з персональними даними особи, її реєстрацією та паспортизацією, возз’єднанням сім’ї тощо. Межа між легітимним і нелегітимним втручанням органів публічної влади у приватне і сімейне життя є дуже крихкою й аргументується переважно «легітимним інтересом» людини.

До прикладу, у справі «*Genovese v. Malta*» (2012 р.) заявник, Бен Александер Дженовезе, громадянин Об’єднаного Королівства, стверджував, що

¹ Однак існує припущення, що вперше визначення права людини «бути залишеним поза увагою інших» (*right to be let alone*) було оприлюднене суддею Т. Кулі.

² Окремої уваги заслуговує рішення ЄСПЛ у справі «*Von Hannover v. Germany* [2004]». Ця сучасна справа стосувалася порушення права на приватне життя у світлі застосування ст. 8 Конвенції. Кароліна, принцеса Монако, наполягала на забороні публікації фотографій її дітей у німецькій пресі, посилаючись на необхідність захисту дітей у результаті виникнення можливої небезпеки для їхнього життя, спровоковану цими фотографіями. Німецький конституційний суд визнав, що право на приватне життя не було порушене, оскільки принцеса є публічною особою. Однак ЄСПЛ у 2004 р. постановив, що ст. 8 Конвенції була порушена (докладніше див.: [7]).

³ Докладніше див.: [9].

національне законодавство Мальти щодо отримання громадянства за походженням є дискримінаційним щодо нього [10]. Заявник народився у 1996 р. у Шотландії, мати — громадянка Об'єднаного Королівства, не перебувала у шлюбі з біологічним батьком — громадянином Мальти, батьківство якого було підтверджено юридично у судовому порядку та науково на підставі висновку медичної експертизи (пункти 3, 8 рішення). Згодом мати подала заяву про отримання заявником мальтійського громадянства за походженням на підставі *jus sanguinis*, однак їй було відмовлено, аргументуючи тим, що мати заявника не є громадянкою Мальти, а про мальтійське громадянство батька не вказано у свідоцтві про народження заявника (пункти 9–10 рішення).

Також матері заявника було повідомлено, що заявник зможе отримати мальтійське громадянство, коли його біологічний батько — громадянин Мальти, визнає своє батьківство і про це буде вказано у свідоцтві про народження заявника (пункти 10–12 рішення). Матір заявника поінформували, що відповідно до національного законодавства Мальти (ст. 5 (2) (b), ст. 17 (1) тодішнього закону Мальти про громадянство) позашлюбна дитина може отримати мальтійське громадянство винятково у випадку, коли її мати є громадянкою Мальти (пункти 12, 14, 19 рішення).

Така традиція «передачі» громадянства існувала у стародавньому Римі. Діти, народжені у батьків, які не перебували між собою у шлюбі, ставали громадянами Риму за народженням винятково тоді, коли їхня мати була громадянкою Риму. Сучасні ж способи набуття громадянства на підставі права крові (*jus sanguinis*) дитиною, народженою у батьків, які не перебувають між собою у шлюбі, є різноманітними та залежать від філософсько-правових традицій і законодавчих положень конкретної держави.

Повертаючись до справи «*Genovese v. Malta*» 2012 р., заявником до ЄСПЛ була подана скарга щодо порушення законодавством Мальти прав людини у контексті ст. 8 (втручання, якщо не у приватне, то у сімейне життя) і ст. 14 Конвенції (дискримінація на підставі народження дитини у батьків, які не перебувають у шлюбі; а відповідно статі того з батьків, який може «передати» мальтійське громадянство). ЄСПЛ нагадав, що сімейне життя відповідно до ст. 8 Конвенції є широким поняттям, а тому не обмежується шлюбними відносинами і може стосуватися фактичних сімейних/батьківських відносин (п. 29 рішення). А тому наявність у заявника мальтійського громадянства у світлі проведення невизначеного часу на Мальті може сприяти налагодженню сімейних/батьківських відносин між заявником та його біологічним батьком (п. 28 рішення).

ЄСПЛ відзначив, що незважаючи на те, що положення ст. 8 Конвенції безпосередньо не гарантує право на громадянство конкретної держави, однак і не передбачає його свавільне позбавлення (п. 30 рішення). Зважаючи на те, що шлюбна дитина, мати якої не є громадянкою Мальти, а батько є, змогла би отримати мальтійське громадянство за походженням, то у цій справі Суд у пунктах 36, 39, 43, 49 встановив наявність непрямой дискримінації заявника з огляду на його правовий статус позашлюбної дитини та статі того з батьків, який може «передати» мальтійське громадянство (згадана вище комбінація статей 8 і 14 Конвенції). Окрему думку щодо цього рішення ЄСПЛ висловив Дж. Валенсія — суддя *ad hoc* у цій справі, зауваживши, що відсутність «сімейного життя» у заявника з його біологічним батьком не є перепорою для отримання заявником мальтійського громадянства (до прикладу, на підставі натуралізації).

Р. де Гроот та О. Вонк наголошують, що важливість справи «*Genovese v.*

Malta» 2012 р. важко переоцінити, оскільки у рішенні у цій справі ЄСПЛ вперше чітко визначив, що питання щодо доступу до громадянства перебуває у матриці Конвенції як частина соціальної ідентичності особи і належить до її приватного життя [11, 317–325]. На підставі цього рішення ЄСПЛ національне законодавство Мальти щодо громадянства було змінено з метою уникнення можливої подальшої дискримінації¹.

І нарешті, нещодавнє рішення ЄСПЛ у справі «*Ramadan v. Malta*» 2016 р., яке стосувалося питання позбавлення громадянства, заслуговує окремої уваги [12]. За словами Г. Юдківської, це перша справа ЄСПЛ щодо позбавлення громадянства, бо усі аналогічні попередні скарги були «відкинуті як несумісні з *ratione materiae*, оскільки Конвенція не гарантує права на громадянство» [13]. Однак, враховуючи еволютивну інтерпретацію Конвенції, в останні роки Суд не виключав, що свавільна відмова в отриманні громадянства може в певних випадках мати суттєвий вплив на приватне життя особи. Це стосується (іноді більшою мірою) і випадків свавільного позбавлення вже набутого громадянства на підставі натуралізації.

У цій справі заявник стверджував, що позбавлення його мальтійського громадянства порушило його права, гарантовані ст. 8 Конвенції, оскільки в результаті він став особою без громадянства. Свого часу він повинен був відмовитися від свого єгипетського громадянства, щоб набути громадянство Мальти, оскільки ні Єгипет, ні Мальта не визнавали можливість подвійного громадянства. Проаналізувавши два аспекти — чи було позбавлення громадянства свавільним і наскільки серйозними були наслідки

цього рішення для приватного життя заявника — Суд, п'ятьма голосами проти двох, не знайшов порушення ст. 8 Конвенції.

На увагу фахівців заслуговує окрема думка португальського судді ЄСПЛ П. П. де Альбукерке, де він критикує «невиправдані, драконівські заходи» щодо заявника, оскільки в ній здійснений аналіз права на громадянство відповідно до міжнародних та європейських правових норм.

Також М.-Б. Дембур, професор права та антропології в університеті Брайтона, у своєму коментарі до цього рішення ЄСПЛ наголошує, що «на жаль, ми звикли, що ЄСПЛ відмовляється виміряти серйозність питань громадянства» [14]. Також вона критикує це рішення, оскільки, по-перше, ЄСПЛ розглядає однаково припинення (анулювання) громадянства та втрату доступу до громадянства. По-друге, складається враження, що він передбачає, що немає значення, що заявник у результаті припинення громадянства стане апатридом (особою без громадянства). По-третє, ЄСПЛ сумнівається у цьому. І нарешті, звинувачує саме заявника.

Європейський суд з прав людини послуговується Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод як правовим барометром щодо встановлення порушення прав людини, наявності дискримінації у діях органів публічної влади чи їхнього втручання у приватне чи сімейне життя людей. Обидва рішення — «*Genovese v. Malta*» 2012 р. і «*Ramadan v. Malta*» 2016 р. — можуть стати ефективним інструментом і законною підставою для перегляду європейськими державами свого національного законодавства з громадянства з метою забезпечення та підсилення ідеї людиноцентризму у громадянстві.

¹ Ймовірно законодавчі зміни стосуються й інших європейських держав, законодавство яких про громадянство передбачає схожі дискримінаційні норми (йдеться насамперед про Австрію, Данію, Ісландію, Нідерланди, Фінляндію, Швецію).

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/995_004.
2. Schuck P. H. Three Models of Citizenship // *Citizenship in America and Europe. Beyond the Nation-State?* / ed. M. S. Greve and M. Zöller. — Washington, 2009. — Pp. 151–184.
3. Європейська конвенція про громадянство від 6 листопада 1997 р. № ETS N 166 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_004.
4. Шевчук С. Судовий захист прав людини. Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. — 2-ге вид., випр. і доп. — К., 2007.
5. Warren S. and Brandeis L. The Right to Privacy // *Harvard Law Review*. — 1890. — Vol. IV. — № 5. — December 15. — Pp. 193–220.
6. Glancy D. J. The Invention of the Right to Privacy // *Arizona Law Review*. — 1979. — Vol. 21. — № 1. — 39 p.
7. Case of Von Hannover v. Germany (Application no. 59320/00). Judgment, Strasbourg, 24 June 2004. Final 24.09.2004 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61853>.
8. Prince Albert v Strange (1849) 1 Mac & G 25; 41 ER 1171.
9. English R. Can «family ties» in Article 8 terms arise out of mere financial dependency? [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://ukhumanrightsblog.com/2011/07/25/can-family-ties-in-article-8-terms-arise-out-of-mere-financial-dependency/>.
10. Judgment of the European Court of Human Rights in case of «Genovese v. Malta» (2012) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-106785>.
11. de Groot R. and Vonk O. Nationality, Statelessness and ECHR's Article 8: Comments on Genovese v. Malta // *European Journal of Migration and Law*. — 2012. — Vol. 14. — Issue 3. — Pp. 317–325.
12. Judgment of the European Court of Human Rights in case of «Ramadan v. Malta» (2016) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163820>.
13. Юдківська А. ЄСПЛ: позбавлення людини громадянства не порушує стандартів Ради Європи // *Європейська правда*. — 2016. — 22 червня.
14. Dembour M.-B. Ramadan v. Malta: When will the Strasbourg Court understand that nationality is a core human rights issue? [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://strasbourgothers.com/2016/07/22/ramadan-v-malta-when-will-the-strasbourg-court-understand-that-nationality-is-a-core-human-rights-issue/>.

REFERENCES

1. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 4 lystopada 1950 r. [The convention on human rights protection and fundamental freedoms of November 4, 1950]. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/995_004.
2. Schuck P. H. Three Models of Citizenship, *Citizenship in America and Europe. Beyond the Nation-State?* Washington, 2009, pp. 151–184.
3. Ievropeiska konventsiiia pro hromadianstvo vid 6 lystopada 1997 r. № ETS N 166 [The European convention on nationality of November 6, 1997 № ETS N 166]. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_004.
4. Shevchuk S. Sudovi zakhyst prav liudyny. Praktyka Ievropeiskoho sudu z prav liudyny u konteksti zakhidnoi pravovoi tradytzii [Judicial human rights protection. Practice of the European Court of Human Rights in the context of the western legal tradition], Kyiv, 2007.
5. Warren S. and Brandeis L. The Right to Privacy, *Harvard Law Review*, 1890, vol. IV, no. 5, December 15, pp. 193–220.
6. Glancy D. J. The Invention of the Right to Privacy, *Arizona Law Review*, 1979, vol. 21, no. 1, 39 p.
7. Case of Von Hannover v. Germany (Application no. 59320/00). Judgment, Strasbourg, 24 June 2004. Final 24.09.2004. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61853>.
8. Prince Albert v Strange (1849) 1 Mac & G 25; 41 ER 1171.
9. English R. Can «family ties» in Article 8 terms arise out of mere financial dependency? Available at: <https://ukhumanrightsblog.com/2011/07/25/can-family-ties-in-article-8-terms-arise-out-of-mere-financial-dependency/>.
10. Judgment of the European Court of Human Rights in case of «Genovese v. Malta» (2012). Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-106785>.
11. de Groot R. and Vonk O. Nationality, Statelessness and ECHR's Article 8: Comments on Genovese v. Malta, *European Journal of Migration and Law*, 2012, vol. 14, Issue 3, pp. 317–325.
12. Judgment of the European Court of Human Rights in case of «Ramadan v. Malta» (2016). Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163820>.
13. Iudkivska A. IeSPL: pozbavlennia liudyny hromadianstva ne porushuie standartiv Rady Ievropy [ECHR: deprivation of the person of nationality does not violate standards of the Council of Europe], *Ievropeiska pravda*, 2016, 22 chervnia.
14. Dembour M.-B. Ramadan v. Malta: When will the Strasbourg Court understand that nationality is a core human rights issue? Available at: <https://strasbourgothers.com/2016/07/22/ramadan-v-malta-when-will-the-strasbourg-court-understand-that-nationality-is-a-core-human-rights-issue/>.

Софінська І. Людиноцентризм в інституті громадянства (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини)

Анотація. У статті автор аналізує рішення Європейського суду з прав людини у справах «*Genovese v. Malta*» 2012 р. і «*Ramadan v. Malta*» 2016 р., які стосуються громадянства у контексті положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо права на повагу до приватного і сімейного життя (ст. 8) та заборони дискримінації (ст. 14), пов'язаної з наявністю чи відсутністю громадянства, особливими підставами його отримання або припинення. Важливо наголосити, що громадянство та основні способи його отримання чи припинення не є безпосередньо предметом регламентації Конвенції. Тому обидва рішення ЄСПЛ є важливим внеском у забезпечення прав людини у контексті громадянства. На думку автора, вони можуть стати ефективним інструментом та законною підставою для перегляду європейськими державами свого національного законодавства з громадянства з метою забезпечення і підсилення ідеї людиноцентризму у громадянстві.

Ключові слова: громадянство, права людини, Європейський суд з прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

Софинская И. Человекоцентризм в институте гражданства (по материалам практики Европейского суда по правам человека)

Анотація. В статье автор анализирует решение Европейского суда по правам человека по делам «*Genovese v. Malta*» 2012 г. и «*Ramadan v. Malta*» 2016 г., касающихся гражданства в контексте положений Конвенции о защите прав человека и основных свобод о праве на уважение частной и семейной жизни (ст. 8) и запрета дискриминации (ст. 14), связанной с наличием или отсутствием гражданства, особыми основаниями его получения или прекращения. Важно отметить, что гражданство и основные способы его получения или прекращения не является непосредственно предметом регламентации этой Конвенции. Поэтому оба решения ЕСПЧ являются важным вкладом в обеспечение прав человека в контексте гражданства. По мнению автора, они могут стать эффективным инструментом и законным основанием для пересмотра европейскими государствами своего национального законодательства по гражданству с целью обеспечения и усиления идеи человекоцентризма в гражданстве.

Ключевые слова: гражданство, права человека, Европейский суд по правам человека, Конвенция о защите прав человека и основных свобод.

Sofinska I. Homocentrism at Institute of Nationality (Based on Judgments of the European Court of Human Rights)

Annotation. In this article the author analyzes the judgments of the European Court of Human Rights in cases *Genovese v. Malta* (2012) and *Ramadan v. Malta* (2016), which were related to citizenship issues in the context of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950 on the right to respect to private and family life (Art. 8) and the prohibition of discrimination (Art. 14) regarding either possession of citizenship or absence, modes of its acquisition or loss. It is important to emphasize that citizenship and basic modes of its either acquisition or termination is not directly foreseen to be regulated by the Convention. Therefore, both judgments of the ECtHR are supposed to be an important contribution to human rights protection in the context of citizenship. The author believes that both judgments of the ECtHR might be used as an effective instrument and legal basis for European states to review their national legislation on nationality in order to ensure and strengthen the idea of homocentrism in citizenship.

Key words: citizenship, human rights, the European Court of Human Rights, Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.